

Подати жебраку

Убогому подати — Богові позичити

В одному місті жив-був татарин. Був він чоловік бідний, удовець, з малими дітьми. Цілий день його вдома немає — він на підробітки ходив, дітлахи все самі та самі: ні прибрати їх, ні нагодувати, ні доглянути за ними нема кому. Одружитися б йому знову, та хто за такого бідного піде, чужих дітей няньчити? Отож і надумав татарин узяти собі в хату робітницю. Хоч і важко біднякові зайвий рот годувати, та що вдієш: шкода дітей.

Знайшлася й робітниця відповідна. Помер тут один чоловік бідний-пребідний, тож після нього лишилася дочка-сирота. Її татарин і умовив, щоб служила у нього за хліб. Стали вони жити. Дівчину — Машею її звали — в хаті порядкує, за дітьми доглядає, обід готує, а татарин на підробітках працює. І так ця Маша до двору йому прийшлася, так за його татарчатами доглядала, наче їм рідна мати, що краще йому, спокійніше з нею було жити, ніж із власною дружиною: у всьому він їй вірив, про всі свої справи з нею радився. І заробіток у нього став більший: по-перше, що робота трапилась вигідна, а по-друге — й працювати стало швидше, як перестав він щохвилини душею боліти за своїх діточок.

Якось увечері, коли татарин був удома, підійшов до вікна убогий, старий дідусь, і просить милостиньки. Маша подала йому скибку хліба. «Що це ти, дівчино, — каже Маші татарин, — убогим хліб роздаєш? Самим нам ледве вистачає». «Нічого, самі якось ситі будемо, по-нашому треба убогим подавати, бо убогому подати — все одно, що Богові позичити. А наш Бог за добро в сто раз віддає», — каже йому Маша.

Був у татарина прихований на чорний день срібний карбованець. І дивна річ: з тієї пори, як завівся в нього цей карбованець, завелася й зайва турбота. Вночі татарин став прокидатися — боїться: чи не вкрав би хто його грошей; удень усе йому думається: як би цей карбованець у оборот пустити, щоб не лежав він так, дарма, а приносив би вигоду.

Запали татарину в голову Машині слова; думав він, думав і вирішив: дати свій карбованець руському Богові позички. Прийшов у неділю на церковний ґанок — і віддав гроші першому убогому.

Довго чи коротко — захворіла раптом татарина робітниця й так тяжко захворіла, що з ліжка встати не може — вся мов вогонь горить, мов свічка день у день тоне. Правду люди кажуть: біда йде — за собою іншу веде. Як на лихо, і

господар Машин у той самий час поранив собі сокирою руку — і йому працювати не можна. Настала тут їм біда неминуча: діти голодні кричать, плачуть, їсти просять, а в хаті навіть крихти хліба немає й добути нізвідки. Згадав татарин про свій карбованець, що руському Богові позичив, і каже Маші: «Ось, дівчино, коли б наш запасний карбованець нам пригодився. Я його вашому Богові, як ти мене вчила, позичив — треба б тепер його назад узяти. Дуже потрібно».

А Маша й відповісти йому нічого не може — так розболілася. Пішов татарин на ґанок, став шукати того убогого, якому свій рубль дав, — немає убогого. Бачить він, що проходять люди з церкви — в ту пору правили обідню, — подають убогим милостиню, став і він руку простягати. Стояв-стояв, люди повз ідуть, нічого йому не дають, усі кажуть: «Бог подасть!», нарешті, вже й обідня скінчилася. Виходить із церкви після всіх старий дідусь у бідному одязі й подає татарину копійку.

Повернувся татарин додому й каже Маші: «Ось, повірив я тобі, що ваш Бог у сто раз борги віддає; а мені Він за мій карбованець одну копійку віддав. Як мені тепер копійкою вас усіх нагодувати?»

Пішов він на ринок; що не питає — все дорожче за копійку коштує, тож і не купив нічого. Йде додому, голову схиливши, — а дорога йшла берегом, — дивиться: рибалка тільки що невід витягнув, велику рибу від дрібної відбирає. Отож і каже він рибалці: «Дай мені, добрий чоловіче, риби за копійку: вдома діти третій день не ївши». Рибалка пожалів його й дав йому за копійку рибу, таку, невелику.

Вдома став татарин цю рибу чистити, щоб дітям її зварити, розрізав — дивись: всередині в неї маленький камінчик, наче скалочок скла, тільки на сонці дуже вже сильно блищить, веселкою переливається. Він його Маші показав, а вона йому й каже — їй полегшало стало: «Справді самоцвітний камінець. Сходи до жида, золотих справ майстра, — чи не дасть він за нього чогось». Прийшов татарин до жида. Тільки поглянув жид на камінь — так у нього очі й засяли. «Де ти це взяв?» — питає. Татарин йому розповів. «Ну, — каже йому жид, — це нічого не варте, так скельце». «Коли нічого не варте, то й не треба; віддам дітям гратися». Поклав татарин камінчик у кишеню й уже було пішов, а жид його за кафтан: «Почекай, почекай, — каже, — і в мене діти гратися люблять. Давай сюди свій камінчик, я тобі так уже й бути, ради твоєї бідності, дам за нього три карбованці!»

«Щось уже одразу багато жид дає, — думає татарин. — Може, річ цінна...» «Ні, — каже, — що вже там! Ви, жиди, ради бідності чужим не дасте. Піду в іншому

місці ціну каменю дізнаюся». — «Навіщо в іншому місці? Ніхто тобі більше мого не дасть. Хочеш десять рублів?» — «Не хочу!» — «Ну, двадцять». — «І ста рублів не візьму». — «Бери сто рублів».

«Еге, — думає татарин, — ось яка вона річ. Гаразд, — каже, — хочеш дати тисячу рублів, — отримуй камінь, твоє щастя!» Жид торгуватися: ухопився за камінь, весь тремтить, очі блищать, крутить його в руках, на світло приміряє. Набавив двісті, триста, п'ятсот рублів — не поступається татарин. Нічого робити, відрахував йому жид за камінчик тисячу рублів. Відомо, камінь-то три коштував.

Повернувся додому татарин, підійшов до Маші й каже їй: «Ну, Машо, правда твоя. Великий ваш Бог Християнський, права ваша віра! Хочу за нею жити».

У достатку та в печенні скоро Маша одужала. Господар її охрестився, одружився з нею, і стали вони жити-поживати, добра наживати та бідних людей не забувати.